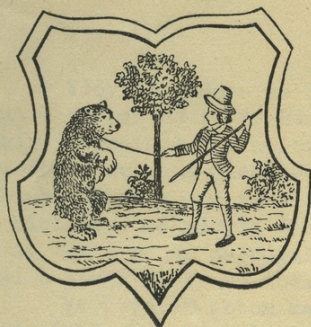

VĚTRNÍK

Vydává MNV ve Vysokém nad Jizerou s aktivem kulturních pracovníků

Větrník-roč.č.IV-č.6.

Ve Vysokém n. Jiz.28.6.1971.

Havlíčkově jubileum.

Ministerstvo kultury ČSR a Památník národního písemnictví v Praze, spolu s příslušnými institucemi a korporacemi v Havlíčkově Brodě, pořádají dne 30.května t.r. v Havlíčkově Brodě u příležitosti oslav 150.výročí narození Karla Havlíčka Borovského slavnostní otevření nově upravené expozice o jeho životě a díle.

Toto památné jubileum a oslavy s ním spojené nutí k zamyšlení a zavzpomínání na rok 1891.Tehdy,právě před osmdesáti léty naše malé podhorské městečko v kraji " Zapadlých vlastenců ",na národnostně exponované výspě,uctilo památku Karla Havlíčka Borovského způsobem vskutku uctyhodným,a s přihlédnutím k politickým poměrům v oné černožluté době i smělým a nebojácným.

Jako druhé město v naší české vlasti / po Kutné Hoře /,dalo zříditi jeho pomník v městských sadech jako " projev lásky k muži ryziho charakteru a neohroženému trpí-teli a bojovníku za občanskou volnost a práva národa Českého."

Výkonné družstvo Spolku pro okrašlování města Vysokého n. Jiz.,který byl iniciá-torem této ušlechtilé myšlenky,zahájilo ihned po památné schůzi spolku dne 28. června 1887,ve které byl návrh na zřízení Havlíčkova pomníku spontánně přijat,celou řadou akcí k získání potřebných finančních prostředků.Vypracování pomníku bylo zadáno so-chaři Josefu Strachovskému ,který pro své rodné město Kutnou Horu Havlíčkovu sochu již vytvořil.Po Kutné Hoře a našem Vysokém vytvořil pak Strachovský Havlíčkovy pomní-ky ve stejném pojetí pro pražský Žižkov,americké Chicago a konečně i pro Havlíčkovu rodnou Borovou.

Nic naplat,nejkrásnějšího " Havlíčka " máme ve Vysokém.Jak prostředím ,v němž je postaven,tak i - a to hlavně - vkusným,ladně vzhledným podstavcem,který celý pomník dokonponovává v harmonicky estetický celek.

Slavnostní odhalení pomníku konalo se dne 23.srpna 1891 za účasti všech spolků a korporací a lidu z celého širokého kraje.Slavnostním řečníkem byl říšský poslanec JUDr J. Herold z Prahy.

A tak s letošním životním jubileem Karla Havlíčka slaveném celým národem,vzpo-míná letos i naše malé městečko / správními upravami nyní degradované na vesnici / slavného jubilea,kdy ve svých tehdejších " městských sadech " s pohnutím a láskou uvítalo svého milovaného a věčně živého brixenského mučedníka,bojovníka za pravdu a práva národa,bojovníka neohroženého,umlčeného,ale nepokorěného.

Prokop Hásek.

Červen.

Svatodušní svátky,nejsou-li odbyty už v máji.To už je vlastně léto a kolem nich se poklízí ve stavení a bílí neb není daleko sušení sena,což je počátek práce,z níž se už do podzima nevyjde.Za týden po svátcích svátek Nejsvětější Trojice a pout v Roprachticích,veliké to vesnici,kde byl vždy velký výběr ženských a jichž jo také v okolí nejvíc odtamtud ,přes to,že Franc Vlášku říká,že on by z Roprachtic nechtěl ani kočku,ale neříkal to dříve,ale až měl ženu z Roprachtic.

Vždyť i jednou ve škole, když vykládal kaplan Voborník dětem, že Kain po zabití bratra odešel od tváře Hospodinovy a oženil se se ženou z cizího národa, kluci se tomu ušklíbli, protože jim nelezlo do hlavy, kde se nabral cizí národ, když Kain byl třetí člověk na světě, a mladý Berka to vysvětlil tím, že pro ni byl v Roprachticích, z čehož výbuch smíchu a prozrazení a vyšetřování a hrozný výprask moudré hlavy, která rozluštila biblickou záhadu. Ta čest se však Kobylákům, jak se Roprachtickým říká, musí dát, že se tam o pouti neprávili. Zato se jim v sousedních vesnicích smávali, že Kobylačky suší o pouti fleky na nudle venku na plotě.

Ve čtvrtek potom katolický svátek Božího Těla, který byl nade vše slavný. Domy v místě, kde byl kostel, ozdobeny přistavenými břízkami a u čtyř výstavnějších oltářů čtyř cechů řemeslnických, na staré stříkačce kominík ve slavnostní uniformě uprostřed náměstí. Z kostela vyšel průvod, v němž šel farář s monstrancí pod nebesy nesenými od obecních hodnostářů, dále v průvodu bílé družičky s košíčky plnými květin a věnečky na rukou, žáci přífařených škol, s učiteli, úřednictvo ve slavnostních stejnokrojích se zlatými límci, městská honorace v cylindrech a šosácích, četníci v lesklých černých šisácích se žlutým kováním a žlutými šňurami na kabátech, vojenští vysloužilci a klobouky s kohoutím perím, což větrík malebně čechral, a se žlutým praporem s císařským orlem, všechny korouhve z kostela a cechovní korouhve na vysokých žerdích zvané žengrouty, držené několika hrázi a šňurami od příslušníků cechů, hudba hrála, střálo se z hmoždírů a velmi často do toho rachotil hrom. Věnce při zastavení u jednotlivých oltářů svěcenou vodou pokropené brali si domů a věšeli je někde pod obraz, kde vysávaly až do Božího Těla napřesrok.

Dne 24. června Jana Křtitele. Okolo toho dne a hlavně noc před ním jest nejlépe koření sbírat, to má nejvíce léčivosti. Noc před ním se pálí na kopcích ohně a chaša běhá se zapálenými chvoštaty, jež roztočené do výše vyhazuje. Ty se ometené k tomu účelu celý rok ukládají, poněvadž pálit je ve stavení v peci přináší hádku. Oharky ze svatojánských košťat se cestou od ohně zastrkají do zelného pole, to chrání zelí před ožráním od housenek.

Den před tímto svátkem, co chodí děti do školy, shánějí potřebné na svatojánskou postýlku, to je : pod hlavní stůl ve světnici se dá ve tvaru polštáře mateřídouška s pupavami / bodlák / mezi drnože a přikryje se bílým ubrusem, na který se souměrně rozloží několik květů plané růže a mezi tyto se nakladou svaté obrázky, t. j. hlavně obrázky z pouti z Bozkova, Tábora, Hejnic, Filipšdorfu, Svatoňovic, Vamberže, a pod to bílé přikrytí přes noc nadělí svatý Ján nějaký dárek.

8. t. m. je také Medarda, o němž se říká, že když na jeho den prší, prší ještě 40 dnů. Mimo toho je v tomto měsíci ještě Víta, to jest na Příchovicích poujke před léty ukazovali v panorámě mořskou pannu, a o Janu Křtiteli je pout za Příchovicemi v nedalekém Polubném a potom Petra a Pavla, kdy je pout v Tanvaldě / Jedlová / a v Semilech. Při tomto dvojsvátku rádo přijde nějaké hromobití s přívalem a když neudělá nic horšího, probere cesty. Při takovém hromobití zabil blesk před léty při sušení sena v Lužích hospodyně Prajzlerovou z Vysokého.

Do roku 1914 se v červnu vzpomínávalo na válku v roce šestašedesátém, v níž byli od nás: starý Kobr vulgo Brnák a starý Ducháček. V červnu to začalo rozepří mezi Pruskem a Rakouskem o kus Dánska a Prusáci vtrhli do Čech. Do našeho kraje přes Zhořelec a Žitavu na Liberec, po čemž následovaly bitky u Hodkovic, Turnova a Podolí a Kuřích vod, Mnichova Hradiště a konečně u Jičína, kde to, jak se říkalo, Clam Gallas zhakoval. Vzpomínáno, jak za bitvy u Jičína u nás cvrnčela okna a potom se dlouho zpívalo několik písní o té válce :

Roku šestašedesátým hrozná válka zuřila,
nadarmo, ty, česká máti na svého synka čekáš,
nadarmo, ty, česká děvo, svého miláčka hledáš.
Nespatříš ho nikdy více, leží mrtev u Skalice,
jako lev on bojoval, tam též život dokonal.

Za Karlem Slavíkem.

Karel Slavík byl pravým synem Vysocka. Narodil se v dolní chalupě tříčského Daňkova 24. prosince 1888. Po otcově tragické smrti vyrůstal od 4 let na gruntě svého dědečka, vzorného horského rolníka, písmáka a filosofa Josefa Housy nad ohbím tříčského silnice k Jablonci. Od obecné školy vždy patřil k prvním žákům a později, jako vzorný student smíchovské vyšší státní průmyslovky i pak v celém životě vždy s pýchou a vděčností vzpomínal, že za úspěchy v životě je zavázán jak mamince a dědečkovi, tak i otcovské výchově příkladných kantorů vysocké měšťanky.

Rozvázný, přímý, bystře reagující na všechny jevy života a proto rychle se vždy rozhodující, přesný, charakterní, příkladně houževnatý, pilný a spolehlivý jak v soukromém a společenském životě, tak i v povolání, to byly základní rysy jeho povahy, které mu získávaly všude uctu a vážnost. Při tom se vždy dal vést oddanou láskou k národu a vlasti. Na prahu praktického života v Berlíně dává přednost čestné funkci náčelníka Sokola a později místonáčelníka Sokolské župy zahraniční před lákavou nabídkou vedoucího oddělení mladých konstruktérů Siemensových závodů. Než by změnil národnost, nastupuje raději vojenskou službu. Hned po skončení světové války nastupuje v oddělení konstrukce naší první československé výroby letadel, aby odtud teprve v 70 letech odešel na odpočinek s čestným titulem "Zasloužilý budovatel letectví". Jako expert našeho leteckého průmyslu studoval konstrukci a techniku výroby letadel v Německu, ve Francii, Anglii a v roce 1937 také v Sovětském svazu. Své bohaté poznatky ze života i ze studijních cest uložil v několika svazcích svých vzpomínek. Za našeho posledního setkání s uspokojením mi předložil poslední svazek vzpomínek z cesty zeměmi Blízkého Východu. "A teď bych mohl odpočívat", říkal na rozchoďnou. A za týden podlehl novému záchvatu mrtvice. Četní jeho přátelé ze života soukromého, z leteckého průmyslu i z života veřejného rozloučili se s ním ve vinohradském krematoriu ve čtvrtek 29. dubna 71. Za krajanskou obec rodáků a přátel Vysocka n. Jiz. a okolí, kterou vedl jako předposlední volený předseda i za Sokolstvo se s ním rozloučil br. M. C. Metelka.

V. Větrovský.

Dva věrní - Bartoně a Nesvadba.

Osada Hradsko patřila před válkou k Vysokému i když část Hradska patřila také k Jablonci. Textilka rakouské dvojice Herzfeld a Fischel, světoznámé tkalcovny na hedvábí patřila však k Vysokému a byla také zdrojem poměrně značných příjmů pro Vysoké. Proto také vodovod, elektrické osvětlení a řada dalších vymožeností tehdejší doby byla prováděna za vydatné finanční podpory Hradska, odkud plynul do městské pokladny vysocké stálý, pravidelný a nemalý příliv peněz.

Jen několik vysockých občanů pracovalo v této továrně. Nelze však nevzpomenout dvou věrných pracovníků, kteří v létě, v zimě, po celá desetiletí, jako dvojčata s taškou přehozenou přes ramena a s holí v ruce, odcházeli časně ráno a vraceli se v zimě za úplné tmy do svých bytů ve Vysokém. Denně dvě hodiny šlapání a pak ještě deset hodin práce bylo zamozřejmostí pro kováře Josefa Bartoně a topiče Nesvadbu. Snad osud je spojil, že tito švakři a spolupracovníci bydleli ve dvojdomku poblíž jatek, všeobecně známým jako vysocké Slezsko. A tihle vysvoctí slezané by mohli být ještě dnes vzorem pro všechnu naši mládež. Nebylo továrních kantin, bandaska s kafem a kus chleba, bylo jejich každodenní jídlo. Obdivovali jsme kamarády Bartoně a Nesvadbu, věčně přihrblého s fajfkou v puse, stejně jako Josefa Bartoně. Oba nenápadní, tiché povahy a skuteční dobráci od kosti.

Firma Herzfeld a Fischel, byla známá po celém tehdejším mocnářství a bylo známo, že se zde pracovalo se zlatým utkama to převážně těžké brokáty a mešní roucha, která se tkala ještě na ručních stavech. Tkalcí této firmy byli na slovo vzatí odborníci. Zde pracoval a denně z Vysokého docházel Josef Kopal, pokrokový dělnický předák, městský radní a pro Vysoké téměř nepostradatelný lokální patriot. Dovedl dobře mluvit "z patra" a jeho proslovy byly vždy věcné a jasné, zatím co přátelé Bartoně a Nesvadba, žili absolutně tichým a nenápadným životem proto, že plných dvanáct hodin denně

šli mimo Vysoké, kde se jen navečeřeli, vyspali, nasnídali a za tmy vycházeli k Hradsku. Odcházíme-li, že dnes auta, autobusy a řada jiných dopravních prostředků dopraví zaměstnance až k vrátnici fabriky, kde možno vše koupit k jídlu, kde jsou sprchy, umývárny a závodní koutky, vidíme, jak těžko se pracovalo ještě tak před třiceti léty.

Ono je dobře vzpomínat všech, kteří žili dobře, skromně a poctivě. Mezi ně patří i ti, kteří denně docházeli do vzdálené textilky na Hradsku, která byla úřednický obsazena vyhraněnými nacisty, mezi které patřil i pověstný Palme, Jeschke a řada dalších. Jednou řekl Oldřich Ďoubalík starému Jeschkemu Ježek a ten se ihned ohrádil, že není žádný Ježek, ale Jeschke. Jako textiláci jsme se setkávali se zaměstnanci z Hradska ve Vojákově Mlýně. Byli pouze zdánlivými občany republiky, jinak to byli nacisté první třídy, což také za války jasně ukázali. Stačí jen pověstný Palme.

Vzpomínáme-li dnes Bartoně, Nesvadby a Kopala, je to jen malá odměna za jejich pilnou a nenáročnou práci, za jejich poctivost a píli. Mohou být proto skutečným vzorem všem dnešním mladým lidem.

Jos. Ďoubalík.

Ze zápisů písmáka Františka Housy ze Staré Vsi.

V únoru r. 1896 byla osada Jablonec povýšena na městys.

Od 1. máje byly zavedeny stravovárny čili herberky pro vandrování. V tomto měsíci se vysazovaly stromy kolem staroveské silnice. Byly z Lomnice, kus za 25 krejcarů.

Od koral platili 1 krejcar od tisíce. Máslo bylo liberka 46 krejcarů, vejce kus 2 1/2 krejcaru.

16. srpna byla veliká slavnost na 25 let trvání spolku sokolského. Toho času, v roce 1871 byly dány nové hodiny na věž.

23. srpna byla dražba ve Staré Vsi na hon. Notár Holloy do 90 zl táhnul, ale potom odstoupil.

V září se vyměřovala silnice z Jesenného na štaci na Bohňouska, podle potoka. Most přes vodu bude ze Semil a v Semilech budou mít nový.

Korale ku konci tohoto roku šly špatně. Bylo jich málo a platilo se jen 3/4 krejcarů od tisíce. Máslo bylo za 48 kr a mouka a 1 kr dražší.

Náš pan učitel zde nemůže obstát. Děti se ho nechtěly báti, takže musily býti povolány k představenému. Tento měsíc také přestal ve Staré Vsi vyučovat náboženství kněz, dřívější administrátor, také proto, že se ho děti nebály. Tak má náboženství vyučovat pan učitel.

Na podzim odměřovali silnici od hranic staroveských až ku hranicím bozkovským.

Připravila Fr. Jandová.

De mortuis nil nisi bene.

Odcházíme. Nenápadně, se vzpomínkou tichou jako lehký vzdech. Ale tu odejde kdosi, kdo celým svým naturelem lišil se od prostřednosti ustálených životních norem řadového občana. Člověk originelní, který životní situace i ty nejjednodušší dovedl rozehrát a vyhrotit až do nečekaných groteskností, nad kterými lze se srdečně a od plic rozesmát. Člověk, s občasnými nápady hodnými Nasředina. Člověk originál, jaký rodí se jen za dlouhá léta, a na kterého také zůstává na dlouhá léta nehynoucí usměvná vzpomínka.

Takový byl Pepík Josífků, kamarád, kterého jsme doprovodili 12. června na vysoký hřbitov. Impozantní účast na jeho poslední pouti naším městečkem, kterému zůstal věren celých sedmdesát let svého života svědčila o tom, že odchází kdosi, který byl svým způsobem "pan Někdo". Spi dobře, Pepíku - a čekej.

Prokop.

Úmrtí bývalého vysockého kantora.

V Konecchlumí u Jičina zemřel po těžké nemoci ve věku 73 let ředitel školy Josef H a r t l . Rodák z Moravčic u Jičina, několik let působil na Vysocku n. Jiz. a v roce 1920 učil i na obecné škole ve Vysokém n. Jiz.. Později se oženil se sl. Vlastou Markovou z Jablonce n. Jiz., sestřenicí vysockých sourozenců Tichých a až do r. 1941 byl řídícím učitelem a pokladníkem Kampeličky ve Tříči, odkud po krátkém uvěznění vrchlabským gestapem byl pak úředně okupantskou mocí vykázán.

m

Bude Vás zajímat, že.....

Výstavu " Aby se nezapomnělo - odboj v Krkonoších", kterou uspořádal Český svaz protifašistických bojovníků spolu s Vlastivědným muzeem k oslavě výročí 50 let založení KSČ ve výstavní místnosti muzea, navštívilo ve dnech od 6. do 17. června 758 osob.

Český svaz žen uspořádal 19. června turistický zájezd na Benecko - Žalý.

20. června se konal tradiční dětský den, který pro nepříznivé počasí byl odložen o týden. Slavnost se konala v parku zotavovny ROH Větrov.

Dramatický odbor Krakonoš sehraje v sobotu 3. července divadelní hru " Kostecká legenda ", kterou napsal krajan, redaktor Ivan Mikšovič.

Dne 4. července bude zahájena výstava Krakonošů ve výstavní místnosti vysockého muzea. Začátek v 10,30 hod. Úvodní slovo promluví Prokop Hásek. Výstava potrvá do listopadu. Uctivě zvu Krakonošové!

Obrazárna Vlastivědného muzea obdržela od paní Homolkové z Prahy darem originál olej na plátně " Krajina z Vysocka " 1964 - poslední dílo jejího zesnulého manžela akadem. malíře Antonína Homolky.

Počasí :

Vo červnovém počasí škoda slou. S tím peršením sme to v máji zakřikli. Tejdě jen porát hrejka, vobroku je narostlýho až po pás, ale jesli se to sklídí, to čertiště ví. Lidi říkaj, že se letos seno močí a bílí jako len, vo sušení není ani páry. To už máme slunovrat a ani krapet sme se nevořáli. Jeden, aby pro vostudu sjeckou, kamništata nenechal ani kale vystydnout !

N a r o z e n i n y .

15. června oslavil v den svého svátku pan Vít Jandura své 95. narozeniny.

Přejeme hodně zdraví !

Ú m r t í .

8. června zemřel p. Josef Josífek, pekař, ve věku 70 let.

11. června zemřela v Železném Brodě paní Marie Hořavková rozená Kobrová ve věku 85 let.

Čest jejich památce !

Redakci zaslané použité i nepoužité rukopisy, nejsou-li vyžádány zpět, ukládají se do archivu zpravodaje.

Větrník vychází jednou za měsíc. Řídí redakční rada. Příspěvky zasílejte nejpozději do 15. každého měsíce do Vlastivědného muzea. Cena 1.- Kčs.